Ч. 228. Львів, второк дня 7. (20.) жовтня 1908. Річник XII.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
в Австриї:
на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . 5 кор.
на місяць . . 1·70 кор.
За границею:
на цілий рік . 16 рублів або 36 франків
на пів року . 8 рублів або 18 франків
Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановиx псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о $5^1/_2$ год. пополудни.
Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« під ч. 1. **пл. Домбровского (Хорунщини).** Експедиция місцева в Аґенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.—
Рекламациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїнї 20 с. від стрічки, а в »Надісланім« 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Полїтичний огляд.

Австро-Угорщина.

Ческе пересиленє дійшло до великого заостреня в хвилї вельми трудній для Австро-угорскої монархії, в хвилї, в котрій наша монархія в заграничній полїтицї має доказати свою житєву силу супроти напираючих з усїх сторін супротивних струй. Як раз в такій трудній і многоважній для монархії хвилї булоб потреба однодушности і єдности у внутрішних справах, бо лише така єдність може супроти заграницї виявити потрібну силу. Тимчасом в хвилї страшної европейскої запутанини провідники ческого і нїмецкого народа в Чехах не могли здобути ся на те, щоби заняти в такій хвилї становище висше понад особисті і партийні справи. Єдність у внутрішній полїтицї австрийских сторонництв парляментарних є навіть задля того тим більше бажана, що мадярскі независимцї, котрі доси не вспіли у Корони добути згоди на повне змадярщенє армії і держави, зуміли би вихіснувати сю критичну хвилю для осягненя своїх відсередних змагань.

Безуспішність правительства в ческій справі проявила ся передовсїм зголошенєм мінїстрів Прашка і Фідлєра о відставку. У відроченю ческого сойму і в ухвалї більшости ради мінїстрів за відроченєм добачують згадані мінїстри ческі податливість правительства супроти Нїмцїв із шкодою для ческого народа, бо нїмецкі обрукцийники виразно домагали ся від правительства відроченя сойму. Задлятого подали ся в пятницю мінїстри Прашек і Фідлєр о відставку. Льоґічно повинні би були на основі конституцийного розуміня таке поданє внести нїмецкі мінїстри, бож Нїмцї в ческім соймі вели обструкцию і бодай намагали ся доказати, що они є покривдженою стороною. Тимчасом стало ся навпаки а то задля того, бо в дійсности не маємо справдешнього парляментарного правительства, лише спарляментаризоване, — президент мінїстрів покликав до кабінету представників ріжних сторонництв, щоби єму улекшували з ними переговори. Тимто для теперішного мінїстерства не може бути міродатною конституцийна льоґіка.

Задля того вісти, які появили ся опісля про пересиленє цїлого мінїстерства, треба вважати що найменше передчасними. З огляду на заграничні справи має мінїстерство перевести важні для монархії справи, н. пр. чим скорше полагоду парляментарну злуки Босни й Герцоґовини, отже зовсїм річ зрозуміла, що в так поважній для монархії хвилї не може правительство допускати до того, щоби межинародний спір в однім краю доводив до уступленя цїлого мінїстерства. А щоби до сего не дійшло, то само про себе розуміє ся, що просьба о відставку не буде принята. На се вказує півурядовий голос, близький мінїстрови Прашкови, що крок обидвох ческих мінїстрів не є звернений проти бар. Бека, котрого прихильність ческій справі они признають але проти нїмецких мінїстрів, бо Нїмцї раді би повалити бар. Бека, щоби ввести урядниче мінїстерство. Таким способом останутъ на своїх становищах ческі мінїстри, остане і бар. Бек, бо сучасне полїтичне положенє монархії не може допустити до пересиленя цїлого мінїстерства і загрожувати єго становищу. Вільне від пересиленя положенє повинно після погляду міродатних кругів перетривати день 2-го грудня, а що найменше до скликаня держ. ради, котра мала зібрати ся 3. листопада, а як тепер звіщають, доперва коли 15-го або 20 го. Тодї рішить ся дальша доля мінїстерства бар. Бека.

Мінїстер-президент бар. Бек, як звіщає оден праский дневник, мав виїхати в понедїлок до Будапешту, щоби монарсї здати справу про полїтичне положенє. Тимчасом союз нїмецких послів соймових зібрав ся в пятницю після засїданя, щоби нарадити ся про однодушне поступованє нїмецких послів в держ. радї на такий лад, як се було в ческім соймі. Одначе, як запевняють з Відня, були би нїмецко-поступові і радикальні посли в держ. радї зовсїм відокремлені, бо не піддержали би їх обструкцийних змагань, анї християньскі суспільники анї социялїсти, а тим менше славяньскі сторонництва.

Так само нараджували ся молодочехи і ческі хлїборобники, щоби довести до однодушного поступованя ческих послів в держ. радї. Ческі посли у відозві виданій вказують на се, що на нїмецку обструкцию в соймі і єго відроченє може бути лише она відповідь: остра опозиция в держ. радї. Галабурди на останнім засїданю викликали Нїмцї і на них спадає одвічальність. Наслїдки можуть бути поважні і необчислимі, але ческі посли можуть спокійно і рішучо глядїти на будучину.

Заграниця.

З Сербії наспіли вельми грізні вісти про войовничий настрій. Серед тої грози воєнної набирають незвичайної ваги дві події, котрі розкривають вигляди на случай европейского заколоту. Як ми вже звіщали, цїсар Франц Йосиф відручними письмами повідомив европ. держави про злуку Босни й Герцоґовини, а до цїсаря Вільгельма вислав власноручне письмо. Отже наслїдком сего прибув до Будапешту нїмецкий амбасадор Чірский і довший час переговорював з бар. Ерентальом а опісля був на окремім послуханю у цїсаря, і вручив відповідь цїсаря Вільгельма на лист цїсаря Франц Йосифа. N. W. Tagblatt оповіщує про се послуханє Чірского у цїсаря Франц Йосифа, що передовсїм іменем нїмецкого цїсаря запевнив, що Нїмеччина стоїть непохитно при союзї з Австро-Угорщиною, а в листї нїмецкого цїсаря містила ся заява, що Нїмеччина безуслівно згоджує ся на злуку Босний Герцоґовини. Так само Morning Post, як звіщають з Льондону, запевняє, що посланництво нїмецкого амбасадора до цїсаря Франц Йосифа мало вельми досягле значінє, а лист нїмецкого цїсаря містив приреченє оружної помочи для Австро-Угорщини з боку Нїмеччини. Як звіщає N. W. Tagblatt цїсар по прочитаню сего листу був вельми вдоволений.

Все те стає найлїпшим доказом, як безосновні є всї донесеня віденьского кореспондента всепольского Słowa про відокремленє Австро-Угорщини, так само як недавно сей дневник запевняв усїх про відокремленє Нїмеччини.

Друга вельми важна подія, яка є в тїсній звязи з попередною, є послуханє передвчерашне турецкого амбасадора у цїсаря Вільгельма. Ново іменований амбасадор Осман Мізаміль-паша запевняв на послуханю цїсаря Вільгельма, що вважає своїм обовязком удержати традицийні добрі взаємини між Нїмеччиною а Туреччиною. Цїсар Вільгельм заперечив всїм розсїваним останними часами вістям, начеб єго відносини до Туреччини змінили ся і запевнив, що Нїмеччина і в будучинї буде відносити ся приязно до Туреччини і єї володаря і бажає їй корисного розвитку в конституцийнім напрямі.

Так само N. fr Presse оповіщує розмову визначного, не наіменованого нїмецкого державника з своїм дописувателем берлїньским, в котрій сей державник заявив, що зовсїм безосновні є всякі докори звернені проти Нїмеччини, начеб она не піддержувала тепер Австриї. Навпаки від самого почину в справі злуки Босний Герцоґовини стояло нїмецке правительство і стоїть рішучо при Австриї і нїколи не згодить ся на участь в конференциї, в котрій не взяла б участи Австрия.

Вигляди конференциї стають що раз непевнїйші, а посланництво в тій справі Ізвольского по европейских столицях остане імовірно без успіху. Дивним способом проти всякого звичаю оповіщено через Ag. Havas проґраму конференциї, а між иншими точка 7 про відшкодованє Сербії і Черногори коштом Герцоґовини викликало в Парижі велике невдоволенє, а мінїстер загр. справ Пішон звернув ся зараз до австр амбасадора з заявою, що осуджує се оповіщенє і що оповіщенє в такім напрямі містить особисті домаганя Ізвольского, з котрими не згоджує ся Франция. Пішон зазначив, що вставленє Ізвольским сеї точки може ударемнити цїлу конференцию, а такий сам погляд висловив дневник L'Eclair, що таке поступованє виглядає або на макіявелїзм або що самі ініциятори бажають ударемнити конференцию. Тимчасом Echo de Paris пише, що Ізвольский випирає ся;

начеб він мав що небудь спільного з тим оповіщенем.

З мірою того, як упадають вигляди конференциї, зростає г р о з а в і й н и, а відносини в Сербії і єї становище супроти Австриї так заострює ся, що можна чудувати ся терпеливости нашої монархії, котру Сербія прямо пре до війни. Білгородскі дневники прямо взивають населенє, щоби р о з б и в а л о всї склепи австро угорских горожан. На границях мала Сербія нагромадити вже понад 5000 добровольців, а кождої хвилї може прийти до пограничних напастий і положенє зробити неможливих до удержаня мира. Недалеко Увачу, на границї Сербії і Босни, звідки веде гірский плай до Плевле, збирають ся сербскі добровольцї, щоби вдерти ся до санджаку.

В Сараєві числять ся з тим, що кождої хвилї можна сподївати ся наїзду сербских ватаг через Дріну. Австр. мінїстерство загр. справ мало знов вислати рішуче представленє до Білгороду, бо Сербія визиває найлегкодушнїйшим способом Австрию, щоби приневолити її до війни, котра з військового становища доведе Сербію до нещастя і є зовсїм безвиглядна, хоч Сербія покладає надії на вмішанє европейских держав. Над Сербією громадять ся грізні тучі, виступають духи з крівавої ночи 11. червця... Терпеливість Австриї виставлена на тяжку пробу, але колиб справдили ся вісти про знищенє австро-угорских склепів, тодї не довго треба буде ждати на рішучу відповідь Австриї.

На грізне положенє в Білгородї вказує та ож обставина, що там відбули ся великі збори чинних і нечинних офіцирів, щоби довести до примиреня між заговорниками і їх противниками, а тим способом усунути розєднанє в сербскій армії. До Цетинії прибув недавно сербский посол і розвинув там вельми живу дїяльність, щоби довести до спільного военного дїланя обох держав. До Pesti Hirlap-у доносять з Білгороду, що оден висший офіцир сербский висловив ся, що Сербія може до 20 днїв поставити около 250.000, а з добровольцями чорногорскими і турецкими (?) до 400.000 війска. До тогож самого дневника доносять, що й в Хорвациї аґенти намовляють, щоби молоді люди зголошувати ся яко добровольцї до Сербії.

Н е б е з п е ч н і с т ь в і й н и збільшає ще й ся обставина, що невдоволенє королем Петром в Сербії зростає і часописи взивають єго рішучо до уступленя. Навіть вірні доси королеви дневники висловлюють ся, що він буде приневолений уступити, одначе сумнївають ся, чи князь Юрій обійме наслїдство. Деякі заграничні дневники вказують на анґлїйского принца яко можливого наслїдника. В залозї військовій в Н ї ш у повело ся правительству сербскому случайно відкрити розгалужений вельми заговор між офіцирами проти короля Петра, а з тої нагоди деякі найвисші офіцири скомпромітовані. Мінїстерство війни перехопило оден примірник проклямациї розкиненої між офіцирами всїх залог, в котрій прямо взиває ся їх до зломаня присяги вірности королеви.

Ще до спомихів про Тадея Рильского.

Цікаво буде для наших земляків почути голос українського селянина І в а н а Ч у п р и н и, що ходив в Романівцї до школи, в котрій учив пок. Рильский. Сї спомини І. Чуприни вельми характеристичне кидають сьвітло на незабутнього учителя »менших братів« і єго взаємини до селян взагалї. Приклад дїяльности пок. Рильского повинен і у нас найти наслїдовників поміж нашою осьвіченою верствою, щоби таким способом розповсюджувати науку і просьвіту між неграмотними селянами. Тим то даємо місце статї оповіщеній в київскій »Радї« під заголовком:

Памяти незабутнього вчителя*).

»І сьвіт тихий, не вечерній
Тихенько засяє“.

Як покійний Тадей Рильский бажав, щоб той сьвіт нозий засіяв над нещасним »меншим братом про се, як учень єго школи, я хочу кілька слів розказати.

Почав я до школи в Романівцї ходити в 1883 роцї. Учителем в школї був Рильский, який по своїй добрій охотї, в своїм домі відкрив для селяньских дїтий школу і на свій кошт наняв до себе для допомоги з Київа бувшого учня київскої Олександрівскої ремісничої школи Д. Г. Бессарабова. Отже кожного дня з 9 ти годин ранку і до другої години дня вони вдвох учили дїтий, яких приходило з села коло сотнї.

Як Рильский, так під впливом його й Бессарабів, були дуже добрі вчителї, поводились з дїтьми привітливо та лагідно; кар нїяких не вживалось і проте дїти в школї поводились дуже гарно — не пустували і вчились пильно. Наука в школї велась по московских книжках, а викладова мова була українська. Вчили азбуки по розрізним буквам, як навчивсь азбуки, тимиж буквами учились складів, підучившись складів, переходили до читаня книжок (книга для чтенія Л. Толстого) першої, другої, третьої і четвертої, потім читали »Родное слово« Ушиньского, або »Зернишко« Лубенця. Читаня велось ґрупами, оден читав голосно, а всї по книжках слїдили; голосно читати учитель загадував по черзї то тому, то другому і як прочитають яку небудь байку, то зараз своїми словами по черзї переказували прочитане. Разом з тим починали вчити й письма. Аритметика починалась разом з азбукою, тільки для малих дїтий загадувались на память маленькі задачі і на гурт — хто скоріще рішить, то той і розяснює всїм у голос. як він її рішив. Задачі задавались малим дїтям без задачника, по українському й дуже гарні. Як підучать ся читати, писати та щитати на память, то починають учити Закон Божий, аритметику по задачнику Євтушевского, ґеоґрафію, а потім боганїку, зоольоґію, фізику, хемію, історию всесьвітню, України й Росиї. Рильский понакуповував усяких приборів для фізичних і хемічних опитів. Велась ся наука терпеливо; по маленьку то того, то другого підучував ся хлопець і все те так гарно розвивало хлопця, що от вже пройшло майже 25 років, як ми старші учнї вийшли з Романівскої школи, а й досї котрий небудь з нас розкаже докладно про житє ростин, про будову тїла живих тварів та чоловіка, про складові частини воздуху, про те, як виробляєть ся електричність, про соняшну систему, яка де зірка, як движеть ся, скільки має сопутників, як і через що мінить ся сонце і місяць, де які й як народи живуть і багацько иншого. Читалось там часом з книжок на росийскій мові, а найбільше Рильский викладав по українському без книги.

Все те викладалось дуже просто, зрозуміло, так що з самого вечора поки вчились читати, писати і щитати, то збирались самі грамотні, а під кінець, коли вже Рильский починав викладати про що небудь, то сходилось багато й неграмотних, так що набеґ ся людий повнїсінька школа. Закінчувалось читанем чого небудь з белетристики з росийского, а найбільше з українського письменства, а потім гуртовним співом народних пісень і показуванем картин з волшебнаго ліхтаря. Коштом Рильского була заснована при школї чимала бібліотека, з якої всї учнї брали до хати книжки для читаня. Як приносив той, хто брав для читаня книжку, то мусїв розказувати зміст книжки і тут же йому пояснювалось те, чого він не зрозумів.

(Конець буде).

*) Містимо сї спомини селянина, як цікавий материял до характеристики тої невидної працї, якою на віки лишив по собі память покійний Рильский у серцях своїх учеників. *Прим. „Ради“.*

Новинки

— **Календар.** Ві в т о р о к: руско кат.: Сергія; римо-кат: Фелїц. — В с е р е д у: руско-кат.: Пелагії; римо-кат.: Уршулї.

— **З тов-а „Учительска Громада“.** Статутово-орґанїзацийний Комітет подає до відома, що почавши від 18 го жовтня розсилає запрошеня в члени товариства і просить всїх, що бажають вступити в члени товариства відослати підписану заяву, долучену до запрошеня, до Комітету під адресою Всеч. о. д-ра Стефана Юрика, катехита у Львові, Підвалє ч. 9. І. пов. Рівнож просимо присилати під сею адресою всї письма і вкладки до товариства. Хто би через помилку або задля незнаної адреси не одержав запрошеня, зволить віднести ся до комітету під повисшою адресою, а запрошенє сейчас вишле ся.

— **Ювілей сьвященьства Папи.** У Львові відсьвятковано вчера 60-лїтний ювілей сьвященьства Сьв. Отця Пія X. Рано відбуло ся в лат. катедрі торжественне богослуженє, відправленє архієп. Більчевским, з проповідю архієп. Теодоровича. На богослуженю були намісник кр. маршалок, президент міста і ин. Вечером була в салї Фільгармонії сьвяточна Академія.

— **Доблестный „истинно-русскій“ юноша.** З нагоди увязненя Мончаловского, у якого найдено крім мапи Галичини з фортифікациями ще й власноручні єго замітки на ту саму тему, заговорено також у віденьскій прасї про єго товаришів, між ними про „доблестного юношу“ Марущака. Також онодїшне „Дїло“ подало про него отсї цікаві звістки: „В 230. числї »Дїла« була згадка, що Мончаловский провадив підприємство з Марущаком, бувшим учеником прогнаним з ґімназиї за крадїж. Знаючи Марущака, подам кілька фактів з єго житя — не тому, що се Марущак, а тому, що се оден з подвижників „русско-народной партіи“, яких є більше. Отже, як уже згадано, єго прогнано з ґімназиї; до того він м у с ї в оженити ся. А що не мав з чого жити, став заходити до москв. товариства „Другъ“, де однак нїхто не приставав з ним, бо уважано єго платним шпіґуном львівскої полїциї Се було в роках 1903 і 1904. Рівночасно з тим ходив Марущак до д-ра Студиньского, котрий тодї ладив до друку переписку Головацкого, та брав до переписуваня листи. Щоби піддобрити ся д рови Студиньскому, удавав Марущак Українця. За старанєм д-ра Студиньского дістала жінка Марущака місце учительки в Перегіньску; тепер вона є в Підбережу коло Болехова В часї виборів розбивав ся Марущак за Дудикевичом; по виборах ходив між людьми і надував їх. Був у д-ра Підлуского, Ікаловича, судиї Ґамоти і инших; називав себе академіком і Українцем, казав, що не має за що учити ся. В часї виборів був і в о. Жиґаля в Болехові і робив пропозицию, щоби єму заплачено а буде за Костем Левицким аґітувати. Впав він і на такий концепт, що написав собі посьвідченє, що підбереска читальня є бідна, прибив печатку і ходив по селах та збирав датки — у свою кишеню. (Так надув о. Чекалюка зі Солукова, о. Авдиковича з Тростянця і инших). Сей младенец обібрав се-

бе головою читальні общ. Качковского в Підбережу і тому бере всьо без гроший в крамниці читальні. Побіч того всего неумолимий він ворог Українців; де може, клене їм і, де може, розбиває віча. Радикали-атеїсти!“ — кричить, хоч сам не хрестив своїх дітий, аж як єго не було дома, жінка без єго відома казала охрестити. Сих уже фактів досить, але в разї потреби можу і більше навести. Питанє: як єго „соплеменники“ дивлять ся на нєго? Перегляньте „Вѣстникъ Нар. Дому“, а там найдете, що Марущакови дали 150 корон, титулом запомоги, щоби мав за що учити ся до матури. Читайте „Галичанина“, а там знайдете, що „студентъ Марущакъ“ произвелъ на сїм або тім вічу таку а таку чудову промову. Останними часами уладжував Марущак віче в Підбережу з др. Сьокаломі Гецевом. Не правда, що гарна компанїя?“

Від себе додамо ще отсї вістки: „Марущак“ налазив мало що не всїх інтелїґентних, львівских Русинів з просьбами „о пособія“. Рекомендував себе звичайно, що він слухач технїки, женатий, який не має з чого удержати себе, жінки і дїтий. Так представив себе між иншими д-рови Студиньскому, який, милосердячись над єго нуждою, дав єму переписувати частину кореспонденциї Головацкого, причім Марущак заробив протягом одного місяця поверх 200 корон. При копіованю листів Головацкого вийшло на яву, що мнимий „технїк“ мав дуже мало інтелїґенциї, бо не умів дати собі раду з найлекшими до відчитаня актами. На се звернув увагу проф. Студиньский Марущакови, який тодї виспівав, що він є надзвичайним слухачем технїки, хоть і тут минав ся з правдою і що він готовить ся до матури по третій нескінченій клясї реальної школи. Марущак не вдоволяв ся однак розмірно легким заробком копіованя листів, але прямо не дав спокою др. Студиньскому по бібліотеках, улицях та дома і вижебрував менші та більші квоти. Рівночасно надував він щирого приятеля молодїжи, інжінера В. Дидиньского, який давав єму через більше, як пів року по 60 корон місячно на удержанє, щоби Марущак міг зложити матуру. Остаточно повело ся радн. Барвіньскому і проф. Студиньскому виєднати жінцї Марущака посаду провізоричної учительки в долиньскім окрузї в Перегіньску. Тамошний управитель школи п. Борачок і єго жена відступили Марущакам хату, дрова та несли їм щиру поміч в перших днях їх побуту на новім місци. За їх добре серце вивдячив ся Марущак паньству Борачкам чорною невдячностию. Він обвинив п. Борачка в суді о обиду чести і т. п., та почав слати на него доноси до ріжних властий. Хто знає, чи не єго клеветам завдячував п. Борачок, що на бажанє староства, пана Борачка перенесено з Перегіньска до Звенигорода. Так само вивдячив ся Марущак свому добродїєви, о. інсп. Навроцкому, якого оклеветав перед одним з високих урядників в Радї шкільній краєвій, де однак стрінув ся з належною відправою. Взагалї для Марущака не було нїчого сьвятого, навіть честь єго власної жени, з якою повінчав ся як „технїк“, а і якої працї завдячує удержанє. Коли єго жену перенесено до Підбережа, де парохом є дуже гарна людина о. Бирчак, Марущак натворив о. Бирчакови, чоловікови з полїтичних пересьвідчень „твердому“ чимало пакостий. Ось якими індивідуами послугують ся наші Москвичі в часї виборчих аґітаций, віч і т. п. парад. „Галичанинъ“ хвалив нераз промови Марущака звернені против народовців, хоть нїхто инший, а народовцї несли єму незаслужену поміч, та подбали о хлїб для єго нещасливої жінки і дїтий. Може бути, що нинї відпекав би ся єго дуже радо „Галичанинъ“, але Марущак має вже між темними, замотиличеними московщиною селянами свою марку і позбути ся єго та спаралїжувати єго „роботу“ прийдесь не легко. „Доблестный юноша...“ нема що казати.

— **Перший снїг.** Минаючий рік зазначив ся в лїтописи нашого краю дивно і страшно. По тяжкій зимі, весни майже не було. Потім настало слітне лїто, а в ранній осени постуденїло так, що вчера занесло снїгом. В ночи потиснув мороз і звялив всю зелень. Як на половину жовтня, то зима за скоро наступає.

— **Демонстрациї в Празї.** Вчерашної недїлї повторили ся в Празї протинїмецкі демонстрациї. Народні социялїсти ческі найперше напали на нїмецких студентів і вибили шиби в нїмецкім касинї, де студенти схоронили ся. Потім демонстранти зривали нїмецкі вивіски на склепах і вибили щиби в нїмец. „mensa academica“, в нїм. друкарнї при ул. Юнґмана, в готелї архікн. Стефана та в обох нїм. театрах. Нїмецких буршів на улицях били безпощадно. До дальших напастий не допустило війско, яке виступило в силї чотирох компанїй. В кількох місцях прийшло до бійки межи полїциєю а демонстрантами. Арештовано 76 осіб. Спокій в містї настав аж по 10. год. в ночи.

Оповістки.

— **Репертуар руского театру в Станиславові.** (Саля тов. ім. Монюшка. Початок представленя $7^1/_2$ вечером. Білєти продає „Народна Торговля“, а від 5. год. каса театру).

Ві второк дня 20. с. м. „Марійка“ ческий народний образ зі співами в 5 діях Ал. і В. Мрштіка.

В середу дня 21. с. м. „Жидівка“ опера в 5 діях Галевйого. Гостинний виступ М. Шляфенберґа, в ролї Елеазара.

В четвер дня 22. с. м. „Мари“ родинна драма в 3 діях Г. Ібсена.

— **Краєва рада шкільна** іменувала заступниками учителїв в середних школах: Анд. Третяка в III ґімн. в Кракові, Кар. Бочара в II ґімн. поль. в Станиславові, Стан. Коменду в реальн. шк. в Ярославі, Влад. Солтисїка в ґімн. в Бродах, Вяч. Гоффа в реальн. шк. в Коросні, Ів. Лесняка в ґімн. в Дрогобичи Ром. Яворского в ґімн. св. Анни в Кракові, Стеф. Підручного в руск. ґімн. в Перемишлї, д-ра Льва Розенцвайґа в ґімн. в Теребовлї, а Гонорату Клїнґ в жен. семін. учут. в Перемишлї; — іменувала в народних школах: Войт. Ґалянта управителем 4-кл. шк. муж. в Ряшеві, Каз. Доннерберґа управ. 4-кл. шк. в Долинї (Одениця), Ант. Петрину упр. 4 кл. шк. получ. з видїловою в Стрию і Теод. Ходоровского управ. 2-кл. школи в Синевідску вижнім:

— **На будову церкви Рожд. Христ в Вифлеємі!** Передовсїм усїх дорогих жертводателїв, так сьвітских, як духовних цїлого краю, особливо по провінциї, селах і місточках як найсильнїйше остерігаємо перед правдивими обманцями, що або під нашою покривкою, або під ослоною сфалшованих документів турецкого ряду, а навіть і під ослоною духовного стану, монахи, чи то навіть і сьвященики видурують жертви на ріжні не істнуючі гуманїтарні цїли, інститути і церкви. Найбільше таких обманцїв приходило і єще може прийти під ослоною східних, халдейских, чи то сирийских монахів, духовних, бо тим чином найлекше їм скрити ся перед нами. І навіть хоть би і були правдивими халдейскими чи иншими східними монахами, або сьвящениками, то лише тодї мож безпечно їм дати жертву на бажану ними церкву, або інститут, коли вони мають з собою і можуть виказати ся документами і позволенєм від „Пропаґанди де фіде“; наколиж не можуть ся таким документом виказати, то відразу такого прошака треба нагнати, а евентуально, єсли дуже підозрілий, казати приарештувати... і других остерегчи. Я сам перебуваючи у Львові, викрив таких обманцїв, що і передомною, знаючим наскрізь відносини Сходу і єго, для мене матерну арабску бесїду, старали ся викрутити, бо і не сподївали ся такого сьвященика тут стрітити. А се остереженє прошу і другі усї часописи для добра своїх предплатників і читачів повторити і при кождій нагодї пригадати.

Дальше сердечну і прилюдну засилаємо подяку усїм сим Вирдбн. Душпастирям з їх вірними, які не лише з правдиво християньскою любовю і гостинностю нас приняли, але і єще своїм словом в потребі, дїлом, жертвами від себе і своєї родини і приміром як найбільше на кождім кроцї були помічними в збираню жертв на сю Божу цїль і славу своєї церкви і народу, себ то будову церкви Рожд. Христа в Вефлеємі. І так: Пар. Ожидів, о. радн. Яків Гутковский разом 158 К, Закомар, о. пар. Петро Рудакевич 91 К, Білий Камінь, о. радн. Ник. Копач 210 К, Бужок, о. пар. Потопник 50 К, Підлисє, о радн. Лев Тарнавский 76 К, Олесько, о. радн. Алекс. Левицкий 614 К, Підгірцї, о. пар. Теод. Кузьмів 83 К, Заболотцї, о. пар. Сухаровский 228 К, Цїшки, о. радн. Тома Дуткевич 210 К, Кути, о. пар. Виктор Цебровский 312 К, Соколівка, о. пар. Кальба Волод. 515 К, Чехи, о. сотр. Константин Концевич 107 К, Турє, о. пар. Ів. Герасимович 295 К, Ражнів, о. пар. Лев Силиньский 186 К, Кадлубиска, о. пар. Григ. Купчиньский 239 К, Ясенїв, о. дек. Теоф. Гутковский 200 К, Дубє, о. пар. Юл. Дуткевич 278 К, Суходоли, о. радн. Никифор Клубок 100 К, Пониква вел., о. зав. Білїньский 251 К, Голосковичі, о. радн. Йосиф Цегельский 170 К, Висоцко, о. пар. Юл. Дорожиньский 191 К, Пониковиця мала, о. пар. Як. Чубатий 236 К, Смільно, о. зав. Анд. Декальский 91 К, Білявцї, о. пар. Ник. Демчиньский 91 К, Лешнїв, о. радн. Герасимович 345 К, Корсів, о. радн. Ів. Чировский 166 К, Броди, о. крилош. Дек. Анатоль Долиньский 400 К, Львівска парохія св. Петра і Павла 50 К. — (Конець буде).

Наука, штука і лїтература.

— **Праздничнй картини греко-каѳолицкои Церкви.** Дѣло нашого спасенія представлене въ праздникахъ церковного року зъ додаткомъ житеписей знаменитшихъ творцѣвъ нашого греко каѳол. Богослуженя. Написавъ Свящ. Діонисій Дорожиньскій, Докторъ св. Богословія. Зъ 14 многоцвѣтними иконами и численними картинами въ текстѣ. Всякй права застерѣгають ся. Реньскій Институтъ выдавничій для религійнои литературы (Густавъ Браке) въ Кольонии надъ Реномъ. Львовъ-Липскъ. 1908.

Кілька днів тому появило ся, під отсим заголовком, дїло, яке мусить наповнити радостю серце кождого віруючого а в особенности серце кождого Русина. Скажемо коротко: „Картини“, які в популярній богословскій лїтературі инших народів знайшли би, без сумнїву, почесне місце, в нашій мають право зайняти перше. Не буде се зовсїм пустою фразою, коли скажемо, що „Картини“, так своїм змістом, як передовсїм своїм зверхним виглядом є дїйсно книгою, яка повинна знаходити ся в домі кождого Русина католика.

Єї зміст се дїло нашого спасеня, історія Христової Церкви аж до хрещеня Руси, зображена в картинах поодиноких найважнїйших подій та житеписи найвизначнїйших дїячів. Перша частина обіймає празники Богородичні і Господскі, друга празники Сьвятих, трета додаток, в якім поміщені житеписи поодиноких Сьвятих, яких память не обходить Церков торжественно, які однак вельми заслужили ся для неї а в особенности для грецкого обряду. Поодинокі »картини“ зображені в сей спосіб, що в кождій з них помістив автор насамперед історичні, як також популярні доґматичні поясненя, відтак значінє поодиноких обрядів, а вкінци тропар в язицї церковнім і в рускім перекладї. Кожду »картину“ кінчить „похвальне слово« в честь празника, виняте з письм св. Отцїв східної Церкви. При поясненях покористує ся автор також побожними переданями, при яких се виразно зазначує, як також творами старинної рускої лїтератури як: Прологом, лїтописию Нестора, Волиньско-галицкою і иншими. Автор назвав своє дїло: „Празничні картини«. Справдї! Не міг дібрати лїпшого вислову, бо поминувши се, що описи поодиноких празників се правдї поодинокі картини великого дїла спасеня, цїле дїло украшують картини і то не такі, якими бувають украшені популярні видавництва, а картини справдї артистичні, так під зглядом добору як і викінченя. Що до змісту та внїшного вигляду, можуть „кар-

тини“ конкурувати з найкрасшими видавництвами всесьвітної літератури і не богато знайде ся таких, що перевисшили би їх. В ділї поміщено 14 прегарних картин в красках кисти найславнїйших живописцїв і кількадесять знаменитих цинкотипій. Поміщено картини Рафаіла, Рубенса, Мурілля, М. Анджеля, Васнецова, Веронеза, Пуссена, Ван Дейка і инших. А що робить се дїло так милим кождому Русинови, то се, шо поміщені там картини наших найславнїйших, чудотворних ікон і то в знаменитих репродукциях, в красках. Автор не жалїв труду, а видавничий Інститут коштів, коли постарав ся о репродукциї таких образів, як образ П. Діви Зарваницкої і Гошівскої, або образ св. Отця Николая, після стариної перемиской ікони. Автор вихіснував і ново заснований Митрополичий музей і помістив репродукциї старинних образів як: Рождество Ісуса Христа, Успенїє Богородицї, Покров, Пресьвята Богородиця Одигитрия. Репродукциї сї виконані в красках і з них то так аж віє своїм рідним питомим. Кожда з них може бути окрасою хати.

Для когож призначене отсе дїло? Можемо безпечно сказати, що для всїх. Там знайде сьвященик знаменитий материял до проповідий, там сьвітский інтелїґент знайде чимало інтересного так з наук богословских, як і історичних, там простолюдин знайде популярну набожну лектуру а молодїж найвідповіднїйшу лектуру для себе. Тож сердечна дяка належить ся авторови за єго труд.

Переплет „Картин“ виконаний артистично в чисто народнім стилю. На синїм полотнї золотим відтиском зображена на горі руска церков в гуцульскім стилю а побіч неї два гуцульскі трисьвічники, понизше два ангели, шо тримають на полотнї зображену голову Ісуса Христа а на боках св. Йоан Золотоустий і св. Василий Великий. На гребтї книжки зображений св. Андрей Первозваний.

„Картини“ можна дістати в Реньскім Інститутї в Кольонїї за цїну 13 корон.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Про холєру.

(Дальше).

Слизниця, себто плївочка рожева, що покриває губи, рот, язик, горло, очі, шлунок (желудок) і кишки у серединї, легенї (легкі) наші. Слизниця, так само як і шкіра, — поки цїла, не пропускає у тїло заразних мікробів. Алеж як зробить ся де на слизницї ранка, розколина хоч би найменша, то може тудою любенько пройти зараза.

Через ранки слизницї проходить у тїло зараза преріжних хороб: через слизницю шлунку (желудок) і кишок — тиф черевний (брушний), через слизницю горла — дїфтерит, круп у дїтей, через легенї — сухоти. інфлюенца, коклюш, мабуть всї висипні хороби (кір, скарлятина, віспа); на очах — трахома (сухий волос), через слизницю, що на полових частинах (на „грішному тїлї“) — сифїліс (пранцї) та наконечник (тріпер).

На деяких слизницях є соки, які вбивають заразних мікробів. Так у шлункові є шлунковий сок („желудковий сок“), який добре їх нищить. У деяких людей того соку мало, і ті лекше заражають ся; наприклад пяницї або ті люди, що мають катар шлунка чи инші хороби (бігунку), через те, що їдять погану, несьвіжу їду або багато зелених овочів.

Коли зараза якимнебудь способом пройшла у тїло, то вже у тїлї, у крові нашій, починаєть ся боротьба з мікробами заразними і наслїдком такої боротьби починає ся у тїлї горячка, припухає селезїнка. І боротьба йде завзята, иноді довгий час. Як поборють заразні мікроби — то помре людина, а як поборе тїло — людина видужає, а мікроби пропадуть.

Ті заразні мікроби, як попадуть у тїло, починають дуже швидко плодити ся, бо у тїлї нашому є все, що для мікробів потрібно: і корм добрий, вогкість, тепло і сьвітла нема.

І плодючись у тїлї дуже швидко ті заразні мікроби витворюють із себе отруту, яка трує наше тїло: через те й голова у хорого болить, і память і розум иноді пропадає і багато иншої шкоди робить ся.

Нїмецкий лїкар Бріґер плодив ріжних хоробливих мікробів у склянках, на ріжних нормах, у теплї та темнотї. І плодились ті мікроби швидко і добув з них Бріґер ту мікробну отруту („токсін“), дуже сильну і їдовиту, куди сильнїщу за всї відомі нам отрути, гіршу за всякий дурман та мишак.

А тїло наше витворює у собі якусь противотруту, що нищить тих мікробів заразних.

Се конче мусить бути так, бо відомо, що коли людина переболїла на яку заразливу хоробу, то вже вдруге на сю саму хоробу не заразить ся: відома річ, що у тїлї такої людини є щось таке, що не дає жити там мікробам.

Коли заразити коня на дїфтерит, то він скоро переболїє і видужає; а в крові такого коня є вже противотрута на дїфтерит і коли взяти посоку такої крови і зацирнути її під шкіру людинї або дитинї, хорій на дїфтерит, то така дитина дуже швидко видужає, бо та противотрута, що її добули з кіньскої крови, помагає дитинї побороти отруту, що витворюють в її тїлї дїфтерийні мікроби.

Оттакими способами тїло наше захищаєть ся від заразних мікробів і бореть ся з ними, коли вони яким небудь способом в нього попали. А в тій боротьбі багато помагає і наука, яка достежила всї звичаї і прикмети заразних мікробів і при деяких хоробах знайшла вже й способи напевне побороти і знищити їх.

III.

Холєра родом з Індиї. Ся країна дуже тепла, зими там не буває, земля дуже родюча, дощів богато. Народу там живе густо і тїснота велика, а значить і нечистоти богато, — тож не диво, що загнїздилась добре там холєра, бо є там все, що для неї потрібно: і тепло, і вогкість, і нечистота. В Індиї холєра є завсїгди, повсякчасно, і звідтіля вона заходить иноді і в инші країни, добираєть ся і до нас.

У минулому столїттю було 6 великих пошестий (епідемій) холєри.

Довгий час не знали люди, як передаєть ся холєра, і думали, що від холєрного хорого іде якийсь нездоровий дух і заражає инших людей.

(Дальше буде).

Телєґрами

з дня 19. жовтня.

Берлїн. Тутешня турецка амбасада перечить вісти про мобілїзацию в Туреччинї.

Париж. В останних днях полїтичний стан на Балканї змінив ся на лїпше, бо Туреччина дістала від Болгариї заповідь прихильної відповіди в спірних справах.

Прага. Вчера замкнено ювілейну виставу.

Берлїн. Грецкий король прибув ту у відвідини до нїмецкого цїсаря, який дожидав єго на двірци.

НАРОДНА ГОСТИННИЦЯ.

Готел, реставрация і каварня — ріг ул Сикстуской і Косцюшка у Львові.

Приїхали дня 19. с. м.: Оля Фельдберґова, Пігайцї; др. Віктор Рамерт, Ярослав; др. М. Конюшецкий, Золочів; др. А. Савюк, Сянік; А. Савюк, Сянік; А. Саляк, Бурштин; В. Калуский, Стрий; др. М. Олїйник, Камінка струм.; Е. Цевма, Чернівцї; Ґ. Шехтер, Бережани; Ф. Ляшкович, Хорватия; Т. Закалата, Станиславів; Г. Берґ, Відень; Г. Вайсберґ, Станиславів; Р. Гуцуляк, Чернівцї; М. Петрицкий, Відень; Ю. Губерт, Камінка струм.; С. Гарасимович, Шершенівцї; др. Лев Рудницкий, Щирець.

300 корон місячно зовсїм чесно могуть заробити особи кождого стану продажию і збиранєм замовлень на релїґійні предмети зі св. Землї і Єрусалиму. Кождий зістане урядово уповажнений і поучений. Кавция на ориґінальні окази в куфрах пожадана. Глядає ся рівночасно двох ґенеральних заступників з осїдком Чернівцї, Тернопіль або Коломия. На відповідь долучити марку. Зголошеня до фірми: Володислав Марчевский, Яворів. (1—5)

РУСИНИ! Жадайте у всїх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицко-рускої фабрики Евгена Білїньского в Збаражи.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педаґоґічного, а 5% на сироти і вдови по сьвящениках.

Держім ся поклику:

Свій до свого!

Товариство взаїмних обезпечень

„Днїстер“

у Львові, при улицї Рускій ч. 20. (дім власний).

приймає **обезпеченя будинків, всяких річий** домашних і господарских, **збіжа і паші** против **шкід від пожару.**

Шкоди лїквідує і виплачує »Днїстер« з найбільшою скоростию. Оцїнка шкід відбуває ся в присутности 2 господарів членів. Дотепер виплатив »Днїстер« **15.885 відшкодовань** в сумі **вісїм і пів міліона корон.**

Зиск по скінченім роцї звертає ся членам. Звороти за р. 1906 і 1907 виносили по 10 прц.

Банк краєвий у Львові і в Чернівцях, Каса ощадности у Львові, Руска Щадниця в Перемишли приймають полїси „Днїстра“ при удїлюваню позички.

На житє можна обезпечати ся через „Днїстер“ **в Краківскім Товаристві.**

Аґенциї »Днїстра« находять ся в кождім містї і в многих селах; там, де єще не робить инший аґент »Днїстра«, можуть письменні селяни старати ся о удїлєнє аґенциї. До тепер заробили аґенти 1,142.108 корон провізиї.

Фонди Товариства 31/12 1907:

Фонд резервовий	К 1,003.364·—
„ резерви премій	„ 613.720·—
„ спец. на звороти	„ 50.939·—
„ на ріжницю курсів	„ 3.437·—
„ резерви специяльної	„ 35.000·—
„ емерит. урядників	„ 218.364·—
инші фонди заосмотреня	„ „ 40.000·—
Разом сума	К 1,964.824·—

Канцеляриї отворені для сторін тільки перед полуднем (8—3 год.).

Селяне! покривайте дахи бляхою або дахівонкою!

Селяне! асекуруйте ся від шкід огневих!

Розклад зелїзничих поїздів

важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5·50	**8·55**	**1·30**	5·45	9·50
Кракова	7·25	9·50	—	**8·40**	**2·30**
Ряшева	—	—	1·10	—	—
Підволочиск	7.20	12·00	**2·15**	5·40	10 30
Черновець	8·07	—	**2·05**	5·57	9·30
Черновець	—	—	—	—	**12 20**
Станиславова	5·40	—	—	—	—
Коломиї.	—	10.20	—	—	—
Стрия	7·29	11·43	3·50	—	11·00
Пустомит	7·29	11·43	3·50	—	11·00
Самбора	8 00	10·30	2·00	—	9·10
Любіня	8·00	10·30	2·00	9·10	—
Рави рускої	7·10	12·40	4·50	—	—
Янова	8·26	1·15	5·00	9·25	10·10†
Брухович	7·10	—	12·40	4·50	8·20
Брухович	8·15	—	—	—	—
Зимної води	5·50	7·25	1·10	5·45	9·50

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд	вечер	в ночи
Кракова	3·50	**8·25**	**2·45**	**7·00**	11.15
Кракова	—	8.40	6·12	7·35	**12·45**
Ряшева	—	—	3·30	—	—
Підволочиск	6·20	10·40	**2·16**	7·45	11 10
Черновець	6·10	9·35	**2·23**	—	10·38
Черновець	—	—	—	—	**2·50**
Станиславова	—	—	—	2·40	—
Коломиї	—	—	—	6·03	—
Стрия	7·30	—	2·25	6 42	11·25
Пустомит	7·30	—	2·25	6·42	11·25
Самбора	6·00	9 05	4·00	—	10·45
Любіня	6 00	9 05	—	4·00	10·45
Рави рускої	6·14	11·05	—	7·10	11·35†
Янова	6·58	9·15	1·35†	3·35	6·30
Брухович	7.21	11·05	—	—	—
Брухович	6·14	—	3·35	7·10	11·35†
Зимної води	3·50	8·40	3·30	7·35	11·15

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — Поїзди їдучі лише в недїлї означені †.

Видає і відповідає за редакцию Семен Ґорук.

З друкарнї В. А. Шийковского.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA KUL